

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА,
доктора мистецтвознавства, професора
РОМАНЕНКОВОЇ ЮЛІЇ ВІКТОРІВНИ
на дисертацію **СОРОКОПУД ІННИ ОЛЕКСІЇВНИ**
«СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НЕОАВАНГАРДНИХ РУХІВ
В ШКОЛАХ СТАНКОВОЇ ГРАФІКИ КИЄВА, ХАРКОВА
(1990-2020 РР.)»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 023 («Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»)

Актуальність теми дослідження.

У сучасному мистецтвознавчому полі небагато досліджень мистецтва графіки, як б проливали достатньо світла на тенденції еволюції, комплексно висвітлювали стилістичні характеристики певних шкіл, давали компаративний аналіз їх інструментарію, художньої мови. Графіка взагалі завжди важче піддавалася аналізу теоретиків, особливо коли потрібен аналіз технологічних аспектів створення робіт. І далеко не кожен дослідник впорається з таким завданням. Тому заглиблення у мистецьку царину зламу ХХ та ХХІ ст. у її графічному зрізі є актуальним та цікавим дослідницьким завданням, особливо враховуючи, що київська та харківська школи є серед найсильніших в українському художньому доробку. Особливо актуальним завдання популяризації українського мистецького спадку, зокрема його харківського сегменту, постає зараз, коли кожне нове дослідження вітчизняного спадку подібне до кулі, що розриває на шматки очікування супротивника на знекровлення мистецького майбутнього держави.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна дослідження має цілу низку важливих сентенцій, переважна більшість яких заслуговує на повагу та є досить вагомими. Але є й не дуже вдалі формулювання, що викликають питання: на кшталт «удосконалено уявлення щодо ролі та місця жанрової трансформації...» (с. 23) або «набула подальшого розвитку інтерпретація українського образотворчого мистецтва...» (с. 24), що виглядає не тільки стилістично недосконалою сентенцією, але й змістовно некоректно поставленим завданням. Частина персоналій, творчість яких висвітлені в дисертації, є ще мало відомими у вітчизняній гуманітаристиці, тому робота є важливим кроком до їх введення в науковий обіг країни.

Оцінка змісту дисертації, дотримання принципу академічної доброчесності.

Наукова розробка І. Сорокапуд є самостійною науковою працею, що ґрунтується на ретельному дослідженні солідного корпусу матеріалів, вивченні численних творів, опрацюванні доволі великого списку джерел, але заснована на авторському погляді на предмет наукового інтересу. Це пояснює самостійність роботи, дотримання принципів академічної доброчесності.

Не вдаючись до механічного переказу змісту структурних елементів дослідження, акцентуємо основні характеристики розділів наукового тексту.

Перший розділ роботи («Стан дослідженості проблеми, джерела та методи дослідження») присвячено висвітленню та аналізу наукових джерел, які були використані здобувачкою для створення дослідження, характеристиці методологічної бази. Проаналізовано засоби

застосування певних методів наукового дослідження, оцінено їх доцільність щодо кожного з поставлених наукових завдань. Здобувачка опрацювала чимало матеріалу, намагаючись систематизувати його, запропонувавши для зручності певну типологію джерел.

Другий розділ, мабуть, є найскладнішим («Типологічна характеристика графіки неоавангарду київського та харківського місцевих осередків кін. ХХ – поч. ХХІ ст.»). Підрозділ 2.1. присвячений саме термінологічному питанню, яке завжди для мистецтвознавців було одним з найгостріших, тому чергова авторська точка зору є не зайвою, продовжуючи тривалу дискусію щодо термінологічного поля.

Інші підрозділи другого розділу є поданням матеріалу київської та харківської шкіл в їх глибиннішому аналізі. А третій розділ є більшою мірою аналізом художньої мови означених шкіл, містить елементи компаративного аналізу, на якому вибудовано стрижень концепції роботи. Проаналізований досить великий пласт творів різних представників київської та харківської шкіл графіки, виділені основні тенденції розвитку шкіл.

Оприлюднення результатів дисертаційного дослідження.

Робота, відповідно до вимог, містить інформацію про три одноосібні наукові публікації авторки у фахових виданнях категорії Б та стільки ж апробацій результатів дослідження. Хоча щодо переліку публікацій здобувачки виникають застереження: праці, що засвідчують апробацію результатів дослідницького процесу, охоплюють певну географію та мають хронологічні межі між 2021 та 2023 рр., тоді як перелік публікацій у фахових виданнях категорії Б містить три позиції, усі датовані 2023 р. і оприлюднені в одному й тому ж виданні, що викликає бажання посилити публікаційну активність та розширити горизонти можливостей, адже фахових видань в Україні чимало.

Дискусійні аспекти та зауваження. Загальне враження від дисертації є позитивним, тема, безумовно, актуальна та цікава, водночас зауважимо кілька дискусійних аспектів, коригування яких зробило б роботу досконалішою.

Окреслимо деякі дискусійні моменти, надаючи авторці поле для відповіді:

1. Мета сформульована дещо недостатньо переконливо, визначити особливості становлення київського та харківського художніх осередків скоріше мало б бути завданням, це видається недостатньо глобальним для мети, не містить у собі достатньо вагому для дисертації наукову проблему;

2. ключові слова роботи виділені доволі поверхово, можна було б дещо розширити цей ряд;

3. структура дисертації вбачається занадто громіздкою, штучно ускладненою, на наш огляд, можна було б її спростити, покращивши водночас логіку викладення позицій, знявши деякі дублювання, розглянувши спочатку загальні, глобальні аспекти, а потім перейшовши до вузькіших питань, приділивши спочатку увагу розумінню категорій стилю, його визначень, спірних аспектів, а за цим аналізуючи на цьому підґрунті конкретики;

4. аналіз бібліографії з досліджуваного питання є недостатньо повним, немає звернень до низки публікацій із питань графічного мистецтва окресленого відтинку часу, без яких картина навряд чи може вважатися повно висвітленою: це роботи Н. Белічко, Ю. Каменецької, П. Нестеренка (згадано 1 працю), Ю. Майстренко-Вакуленко, Т. Сафоновой, С. Стрельцовой, ін. На деякі згадані позиції нема посилань у тексті, що ускладнює роботу з ним (с. 30); корисним було б додати і огляди творчості окремих представників

досліджуваних шкіл графіки, як і робили зарубіжні автори й видавці А. М. да Мота Міранда, Л. ван ден Бріль;

5. позиції наукової новизни сформульовані недостатньо чітко, те, що вдосконалено та набуло подальшого розвитку, підлягає переосмисленню та покращенню стилістичного оформлення сентенцій;

6. конкретизації потребує апробація результатів дослідження, зазначена в основному тексті роботи (с. 24), особистий внесок здобувача, який у тексті не сформульовано конкретно, а скоріше подано як дубль частини завдань;

7. на початку роботи, передуючи більш аналізу, доцільно було б викристалізувати, чи масив вільної, чи друкованої графіки підлягатиме висвітленню, систематизувати матеріал, який обирається для наведення прикладів дещо стихійно, низка значних митців залишилися поза увагою дослідниці (на кшталт Р. Агірби, братів Харуків, К. Антюхіна, В. Тарана, ін.). Зробимо припущення, що це обумовлено обмеженими можливостями формату дисертаційного дослідження;

8. науковий апарат оформлений досить недосконало: вимоги до оформлення списку наукових джерел не дотримані, спостерігається певна неохайність у ставленні до стилів оформлення джерел, певні дані відсутні (місто, видавництво); наявні деякі російськомовні джерела (пп. 43,67, 94), звернення до яких станом на сьогодні унеможливлені на законодавчому рівні, що продиктовано особливостями політичної ситуації країни;

9. мова роботи загалом досить гарна, тканина тексту легка для сприйняття, але водночас має низку проблемних аспектів, текст варто було б краще вчитати, позбавивши стилістичних огріх, одруківок.

Загалом, наведені зауваження не мають критичного характеру, а коригування відповідно них тексту може сприяти подальшому його вдосконаленню та продовженню наукового пошуку за даною темою.

Загальний висновок про дисертаційне дослідження.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо, що дисертаційне дослідження здобувачки І.О. Сорокапуд цілком відповідає вимогам чинного законодавства України, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року №261 зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ № 283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Відповідно, авторка дисертаційного дослідження заслуговує на присудження наукового ступеня за спеціальністю 023 («Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»).

**Офіційний опонент,
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри теорії та історії мистецтва
факультету теорії та історії мистецтва
Національної академії
образотворчого мистецтва
і архітектури**

Ю.В. Романенкова

Ю.В. Романенкова
засвідчую
почальник відділу кадрів
Вісник